

adelante

haal het beste uit jezelf

Zorggeld naar onderwijs

Persoonsgebonden budgetten inzetten in het speciaal onderwijs om op die manier de naderende tekorten aan te vullen. „Niet irreëel” vindt de directeur van de onderwijstak van zorggroep Adelante. Maar niet iedereen denkt daar zo over.

DOOR MARIANNE SLEGERS
HEERLEN/MAASTRICHT

Ouders van kinderen in Zuid-Limburg met een ernstige meervoudige beperking dreigen een deel van hun persoonsgebonden budget af te moeten staan aan het speciaal onderwijs. Bij de Adelante Mytylschool in Valkenburg zijn de plannen al concreet. „Op school krijgen de kinderen bijvoorbeeld fysiotherapie. De bedoeling is dat voortaan mede te bekostigen uit het pgb”, legt directeur Chantal Gilissen uit.

De maatregel heeft te maken met de landelijke herfinanciering van het onderwijs. De invoering van het passend onderwijs in 2014 is erop gericht zo veel mogelijk leerlingen naar een reguliere school te laten gaan. Uiterlijk in 2020 moeten alle regio's in Nederland naar het landelijk gemiddelde van 3,55 procent leerlingen in het speciaal onderwijs zijn toegegroeid. Daarvoor krijgen ze dan een vast bedrag. Als het percentage hoger ligt, wordt dat niet meer vergoed.

Maar halverwege 2019 ligt het aantal leerlingen dat in Zuid-Limburg naar het speciaal onderwijs gaat, nog ver boven het landelijk gemiddelde. In de regio Parkstad gaat 5,4 procent naar het voortgezet speciaal onderwijs en dat percentage is stabiel. In Maastricht is wel een daling ingezet: van 4,8 in 2011 naar 4,3 procent in 2018. Als ook het praktijkonderwijs en het leerweg-ondersteunend onderwijs in ogenschouw wordt genomen (vmbo-leerlingen die extra begeleiding nodig hebben), dan ligt het percentage in Parkstad nog veel hoger dan het landelijk gemiddelde: boven de 10 procent.

Vroeger was er geld genoeg. Nu krijgt elke regio een bepaald bedrag en daar moeten we het mee doen. Chantal Gilissen

In de knel

„Door de rigoureuze herverdeling van het geld vanuit de rijksoverheid dreigen onderwijsinstellingen financieel in de knel te komen”, zegt Wim Ludeke, voorzitter van het Landelijke Expertise Centrum Speciaal Onderwijs. „De verevening, zoals dat heet, betekent dat sommige instellingen meer geld krijgen maar andere opeens veel minder. In Zuid-Limburg kun je dit goed zien: de ene onderwijsinstelling heeft nog veel geld op de plank liggen, terwijl de andere bezig is met heel strakke bezuinigingen. Dit creëert heel ongelijke situaties waar ouders en kinderen de dupe van worden. Ik ken ouders - elders in het land, het speelt niet alleen in Limburg - die dan maar naar een ander gebied verhuizen waar de nood minder hoog is.”

Ook het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Parkstad moet de tering naar de nering zetten, zegt directeur Norbert Bollen van het Samenwerkingsverband Zuid-Limburg (SWVZL). In Maastricht-Heuvelland, de Westelijke Mijnstreek en Noord- en Midden-Limburg speelt deze problematiek minder. De voorbije 2,5 jaar is samen met de 16 betrokken gemeenten onderzoek gedaan naar een andere verdeling van de beschikbare gelden waarbij ook uitdrukkelijk naar de zorgbudgetten en de jeugdhulp is gekeken. Dat heeft vooral voor de zwaarste categorie de nodige financiële consequenties.

Tot nog toe werden kinderen met beperking ingedeeld in drie categorieën: laag, midden en hoog. Afhankelijk van die categorie kreeg de school tien-, vijftien- of éénnentwintigduizend euro per jaar per kind. In het basisonderwijs worden die categorieën komend schooljaar al losgelaten. In november 2019 beslissen de drie samenwerkingsverbanden voor speciaal onderwijs in Zuid-Limburg over het voorstel om ook in het voortgezet speciaal onderwijs alleen nog maar de laagste categorie toe te kennen.

Concreet betekent dit fors minder onderwijsbudget vanuit de samenwerkingsverbanden voor de Tyltyl- en Mytylscholen. In Zuid-Limburg betreft dit het Adelante-onderwijs en de Maasgouw. Het gaat in totaal om ongeveer 400 leerlingen. Met de gemeenten is afgesproken dat zij een bedrag van 3.000 euro tot 5.000 euro per kind aan zorggeld toeleggen uit de Wet op de jeugdhulp.

Discussies

„Dat scheelt een hoop gedoe”, zegt Chantal Gilissen van Adelante. „We zijn verlost van de oeverloze discussies over in welke categorie een bepaald kind thuishoort. We willen allemaal wat het beste is voor de kinderen. Tegelijkertijd is de wereld veranderd. Vroeger was er geld genoeg. Nu krijgt elke regio een bepaald bedrag en daar moeten we het mee doen. Lastig maar niet irreëel.”

Adelante heeft intussen de eerste gesprekken gevoerd met ouders, waarin hen is uitgelegd dat ook een deel van hun zorgbudget wordt gevorderd. „De meesten moeten wel even slikken, maar snappen het wel.

De wereld is veranderd en ook wij moeten maatschappelijke verantwoording afleggen. Waarbij we allemaal het beste voor het kind nastreven.”

Voorlopig geldt de nieuwe regeling alleen in Zuid-Limburg. Gilissen: „Maar ook landelijk wil men toe naar het collectief innen van zorggelden om die in te zetten in het speciaal onderwijs. Dan worden de zorgbudgetten afgeroomd waardoor dit soort gesprekken met ouders niet meer nodig zijn.” Zuid-Limburg wordt gezien als een soort van pilot. Gilissen beaamt dat de maatregelen voor onrust zorgen. Ook erkent zij de ongelijkheid tussen de regio's. In Friesland en Rotterdam speelt dit minder.

Dat de zogenaamde verevening slecht uitpakt voor Zuid-Limburg, heeft een aantal oorzaken. Het heeft te maken met het feit dat in dit gebied van oudsher relatief veel kinderen naar het speciaal onderwijs gaan. Dat hangt volgens voorzitter Ludeke van het landelijk expertisecentrum mede samen met het mijnverleden en de zwakke sociaal-economische status van de regio Parkstad. In de top tien van armste gemeentes in Nederland van het CBS komen drie Zuid-Limburgse gemeentes voor: Kerkrade, Heerlen en Brunssum. Paul Jungbluth, onderwijssocioloog aan de Universiteit Maastricht, die onderzoek deed naar speciaal onderwijs, wijst daarnaast op het relatief hoge aantal kloosters in Limburg. In katholieke gebieden werden veel scholen gesticht, ook om zo werkgelegenheid te creëren voor de broeders en zusters. „Hierdoor vond er wellicht in deze regio een specialisatie in leerlingen plaats die extra aandacht en zorg nodig hadden.”

OCW onderzoekt momenteel welke impact de verevening heeft gehad op regionale samenwerkingsverbanden en hoe dit uitwerkt op het niveau van scholen. „Dit gebeurt op een casestudy basis. Of Limburg daar onderdeel van uit gaat maken, is nu nog niet duidelijk.”